

בית חנסת שילה, צילום דוד יואל

משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי

יד יצחק ברצבי

פרשה ארץ ישראלית / תרומה

בית הכנסת 'זיכרון משכן שילה' בשילה

מאת: טליה זיסקין

במשכן - ההפרדה בין הקודש לבין קודש הקודשים נעשתה בעזרת הפרוכת שעמדה על גבי עמודים. בבית הכנסת - הוקמו ארבעה עמודים בין החלק המיועד למתפללים לבין החלק המוגבה שבו ארון הקודש כדי ליצור את ההפרדה.

כלי המקדש - מזבח העולה, מזבח הקטורת, הכיור, ארון הקדש ושולחן לחם הפנים - מיוצגים אף הם בבית הכנסת. הכניסה לעזרת הנשים מדמה עלייה בכבש, המזכיר את הכבש העולה למזבח העולה שהיה בחצר המשכן. קרנותיו של המזבח **וְעִשִּׂיתְ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פְּנֵיתָיו מִפְּנֵי תְהִיָּין קַרְנֹתָיו** (שמות כז, ב) מופיעות גם הן.

התיבה המשמשת לקריאה בספר התורה מייצגת את שולחן לחם הפנים. בבסיסה ניתן לראות את קעריות השולחן **וְעִשִּׂיתְ קַעֲרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקֵיתָיו, אֲשֶׁר יִסֹּף בָּהֶן; זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם** (שמות כה, כט). בבימה שמסביבה - מופיעות קרנות מזבח העולה. תיבת החזן צבועה זהב ומעוצבת אף היא בסגנון מזבח העולה. בצידי ארון הקודש, שמייצג את ארון הברית, טבעות למוטות המסמלות את מוטות הנשיאה, ומעליו עיטור זהב **וְעִשִּׂיתְ עָלָיו זָר זָהָב סָבִיב** (שמות כה, יא).

מקומו של הכיור, העשוי בתבנית כיור המשכן, ליד דלת הכניסה. כיור זה, בדומה לכיור שהיה במשכן, משמש לטהרה. הלווים והכוהנים ניגשים אליו לפני ברכת הכוהנים.

לעיצוב הייחודי של בית הכנסת נוספים עיטורים מוכרים מבתי כנסת רבים ברחבי הארץ והעולם: לוחות הברית וסמלי שנים עשר שבטי ישראל המופיעים על חלונות ויטראז'. לב המשכן והמקדש היה קודש הקודשים ובו לוחות הברית. מטרת המבנה הייתה השראת השכינה בתוך ישראל, והעיטורים האלה מדגישים מהות זו.

הציווי הראשון להקמת המשכן מופיע בפרשתנו **וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם. כָּל אִשְׁרֵי אֲנִי מֵרָאֵה אוֹתְךָ אֶת תְּבֻנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּבֻנַת כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ** (שמות כה, ח-ט). הפרקים הבאים בפרשתנו ובפרשות הבאות עוסקים בפירוט בדפנות המשכן, בכיסוייו, בחצר המשכן ובכליו. שחזורים שונים של המשכן הוקמו ונמצאים ברחבי הארץ, בפארק תמנע, באתר שילה הקדומה ובמלון אשל השומרון באריאל.

מבנה מיוחד שנבנה בהשראת המשכן ואינו ניסיון לשחזור שלו הוא בית הכנסת 'זיכרון משכן שילה' ביישוב שילה (הוקם בהתשל"ח [1978]). את בית הכנסת תכנן האדריכל זלמן דויטש ביוזמתו של עירא רפפורט והוא נחנך בשנת התשמ"ד (1984). הסמיכות לתל הארכאולוגי שילה, שבו שכן המשכן במשך 369 שנה, הביאה לכך שבית הכנסת בשמו ובעיצובו הוא זיכרון למשכן עצמו. בית כנסת זה, מלבד היותו בית תפילה, מאפשר חיבור חווייתי למשכן, לעיצובו ולכליו.

אף על פי שבית הכנסת בנוי מבטון ומאבן, והמשכן במדבר היה בנוי מעץ ומיריעות, ניסו לשלב בארכיטקטורה של בית הכנסת כמה שיותר מחומרי המקוריים של המשכן.

קירות בית הכנסת מורכבים מעמודים בגובה של כחמישה מטרים, כמו שכתוב **עֵשֶׂר אַמּוֹת אֶרֶץ הַקֶּרֶשׁ** (שמות כו, טז). עשרים עמודים לאורכו של בית הכנסת ושמונה עמודים לרוחבו, ששה באמצע ושניים בצדדים. העמודים מחופים עץ כדי לדמות לקרשים - חומר הבנייה המקורי **וְעִשִּׂיתְ אֶת-הַקֶּרֶשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֵשְׂרִים קֶרֶשׁ לַפֶּאֶת נֹגֵבָה תִּימְנָה... וּלְצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׂנִית לַפֶּאֶת צָפוֹן עֵשְׂרִים קֶרֶשׁ. וּלְיִרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָפֶה תַּעֲשֶׂה שְׂשֵׁה קֶרֶשִׁים. וְשְׁנֵי קֶרֶשִׁים תַּעֲשֶׂה לְמִקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בְּיִרְכְּתָיִם** (שמות כו, יח-כג). בבסיס העמודים ניצבים שני אדנים, כשם שבמשכן היו שני אדנים לכל קרש. היריעות וכיסוי הבדים במשכן מיוצגים בבית הכנסת בשטיחים הפרוסים על גג בית הכנסת.